

korte mededelingen

Gierzwaluwdakpan in Utrecht?

Als Hans van Ouwerkerk zijn zin krijgt moeten door de bouwbedrijven die in 1990 gaan bouwen op het oude AZU-terrein van het Academisch Ziekenhuis te Utrecht speciale dakpannen voor Gierzwaluwen worden aangebracht bij de bouw van woningen en kantoren op dat terrein.

Op het huidige ziekenhuisterrein broeden verschillende paren van deze uitgesproken stadsbewoner en wel speciaal onder de pannen van oude gebouwen. Door de geplande nieuwbouw en het verdwijnen van oude gebouwen dreigen deze vogels hun broedgelegenheden te verliezen. Hans van Ouwerkerk hoopt nu dat men geld beschikbaar wil stellen voor de aanschaf van de speciale dakpannen die door de firma Waveka van G. van Waversveld, Driebergen, in de handel worden gebracht.

Actie gierzwaluwdakpan in Zeeuwsch-Vlaanderen

Op 9 januari 1989 besloot de Oost-Zeeuws-Vlaamse Natuurbeschermingsvereniging 'De Steltkluut' op initiatief van de heer Prang uit Nieuwvliet de Gierzwaluwen te gaan helpen. Er zijn contacten gelegd met de bouwmaterialenhandel 'De Hoop' te Terneuzen, die gierzwaluwdakpannen zal leveren. In het Zeeuws-Vlaams Advertentieblad is een artikel verschenen om een zo breed mogelijk publiek voor het project te interesseren.

Het plaatsen kan geregeld worden en wat betreft de financiële kant is in principe een bijdrage van het bestuur toegezegd.

Men hoopt dat de actie aan zal slaan en diegenen die een gierzwaluwdakpan in het werkgebied van de vereniging op hun dak willen hebben kunnen contact opnemen met ondergetekende.

■ W. de Kock, Spaarnestraat 13, 4535 GS Terneuzen, 01150 - 12 632.

Gierzwaluwproject op Noord-Veluwe

In Harderwijk worden veel oude huizen gerenoveerd en op de daken worden nieuwe dakpannen gelegd. Het nieuwe type dakpan biedt geen mogelijkheden voor de Gierzwaluw om te broeden op het dakbeschoot. De Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe onderzoekt de mogelijkheden om een project gesubsidieerd te krijgen, zodat gierzwaluwdakpannen kunnen worden gebruikt. Inmiddels zijn op 30 mei 1989 een aantal gierzwaluwdakpannen aangebracht op het dak van het gemeentehuis en op de daken van enkele huizen in de Zoutkeetstraat te Harderwijk. Op deze laatstgenoemde plaats zijn een soort ontluuchtingsdakpannen gebruikt die vermoedelijk ongeschikt zijn voor de Gierzwaluwen.

■ Secretariaat van de vogelbeschermingswacht: A.M. Hottinga, Kerkweg 10, 8193 KK Vorchten, 05783 - 1459.

Gierzwaluwdakpannen in Hillegom

Tientallen gierzwaluwdakpannen zijn deze winter

ter in het centrum van Hillegom geplaatst. Door het slopen van 46 krotwoningen rond de Kerkstraat was de meeste nestgelegenheid voor de Gierzwaluwen verdwenen. De bewoners hebben de 'Zwaluwprojectgroep Kerkstraat' opgericht. Zij hopen nu maar dat de Gierzwaluwen de gierzwaluwdakpannen op de nieuwbouwhuizen zullen accepteren. Soms duurt dat echter enkele jaren en moeten eerst de Huismussen daar 'kwartier' hebben gemaakt.

J.T.

Actie voor behoud Gierzwaluw in het Gooi

Door sloop en renovatie gaat het aantal broedplaatsen van de Gierzwaluw ook in het Gooi hard achteruit. De Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is daarom begonnen met een actie om deze achteruitgang tot staan te brengen. Hiertoe is een rapport 'Bescherm de Gierzwaluw' samengesteld en op 27 januari 1989 aangeboden aan de heer P.C. Goosen, voorzitter van het Gewest Gooi en Vechtstreek te Huizen N.-H. De burgemeesters van alle gemeenten in het Gooi hebben het rapport ontvangen. De essentie van het reddingsplan is, dat broedplaatsen moeten worden veiliggesteld en/of gecreëerd. Eén van de middelen is het aanbrengen van speciaal ontworpen gierzwaluwdakpannen die in vele dakpanmodellen verkrijgbaar zijn. Zowel gemeentelijke overheden als bouwondernemers, architecten, woningbouwverenigingen, buurtverenigingen en particulieren kunnen tot het welslagen van de actie hun steentje bijdragen.

■ Nadere informatie bij H.W. de Soete, Gijsbrecht van Amstelstraat 410, 1216 CC Hilversum, 035 - 10 834.

Griend is gered

Dank zij de financiële hulp van velen is het vogeleiland Griend gered. Er werd een wandelstokvormig stuk dijk aan de noordzijde van Griend aangelegd. Uit de Actie Griend, die 'Natuurmonumenten' in 1988 voerde (zie ook 'Het Vogeljaar' 36 (2) : 49 & 75 & 36(4): 163-164), kon het niet gesubsidieerde deel, namelijk f 450.000,- worden betaald. Zo'n 30.000 grote en kleine bijdragen werden in dank ontvangen. Mede namens de vele sterms die het volgende broedseizoen weer met een gerust hart kunnen terugkomen.

Kerkuilinventarisatie op Noord-Veluwe in 1988

Op de Veluwe en in het IJsseldal hebben in 1988 ten minste 21 paren van de Kerkuil gebroed. Uit deze gegevens van 1988 blijkt dat de achteruitgang van de Kerkuil in dit gebied tot staan is gekomen. Uit een voorlopig overzicht blijkt dat er in Nederland in 1988 ten minste 374 broedparen zijn vastgesteld. De grootste aantallen komen uit Friesland (74), Drenthe (68), Overijssel (53) en Noord-Brabant (53).

Zie ook 'Anser', nummer 2, maart 1989, bladzijden 3 tot en met 7 & Het Vogeljaar 36(4):177.

Kerkuilen in 1988 in Noord-Brabant

In 1988 werden 79 broedsels van de Kerkuil in de provincie Noord-Brabant vastgesteld. In 1987 was er 38% meer broedgevallen dan in 1986, maar er vlogen 87% meer jongen uit (1986 : 68 en 1987 : 127 jongen). In 1988 zijn er 45% meer broedgevallen dan in 1987 vastgesteld, maar er vlogen 114% meer jongen uit (1987 : 127 en 1988 : 272).

Zie verder: Ger van de Oetelaar 'De Kerkuil in Noord-Brabant in 1988' 't Hupke' nummer 57, herfst 1989, bladzijden 27-34.

Zwarte Mees broedt in brievenbus

Op 22 april 1989 werd ik er door de bewoonster van een villa in Leersum op attent gemaakt dat er in haar brievenbus een mezenbroedsel aanwezig was. Van Kool- en Pimpelmees is bekend dat deze wel in brievenbussen broeden. Het bijzondere was dat het hier om een Zwarte Mees ging.

Van het eerste broedsel vlogen zes jongen uit; het tweede broedsel had als resultaat dat drie jongen de brievenbus verlieten.

De broedplaats was een in de muur ingemetselde brievenbus met een verticale spleet. De villa ligt midden in een bosgebied waarin overwegend naaldhout voorkomt. Er hangen enkele tientallen nestkasten.

Het broeden op of in gebouwen komt wel meer voor. Ziegler (1989) beschrijft het broeden van een Zwarte Mees in een betonnen neststeen op een dak van een garage in Minden in Westfalen.

■ Dick A. Jonkers, Juffersland 16, 3956 TT Leersum.

Litteratuur: Ziegler G. 1989. Tannenmeise (*Parus ater*) als Stadt- und Gebäudebrüter in Minden-Westfalen. *Charadrius* 25 : 38-39.

Milieukrant voor de kerken

De Vereniging voor Goed Rentmeesterschap, de 'Oecumenische Vereniging voor Heelheid van de Schepping' heeft kortgeleden een informatieve milieukrant uitgegeven. Deze acht bladzijden tellende krant is verschenen in het kader van het 'Conciliair Proces'.

De krant is te bestellen bij de Vereniging Goed Rentmeesterschap, Singelstraat 7, 4461 HZ Goes. Prijs f 0,65 per stuk.

European Union for Dune Conservation and Coastal management

De natuurbescherming langs de Europese kust heeft een nieuwe impuls gekregen door de recente oprichting van de EUDC (European Union for Dune conservation and Coastal management). Tijdens het Tweede Europese Duincongres in Sevilla (maart 1989) is de EUDC-Raad gekozen en is een beleidsplan aangenomen.

De EUDC is van plan bescherming en herstel van kustduinen en verwante gebieden te bevorderen, waarbij in het bijzonder aan niet-rotskusten wordt gedacht. Maar indien nodig kan de EUDC het werkkerrein uitbreiden tot kustgebied-

den in het algemeen.

Voor de periode 1989-1991 zijn de volgende activiteiten gepland:

- * een inventarisatie van de Europese kustduingebieden
- * een Europees beschermingsprogramma voor duin- en kustgebieden, met bijzondere aandacht voor Portugal, Spanje en Ierland
- * aandacht voor de rol van het toerisme in kustgebieden
- * excursies en publikaties over het kustbeheer
- * een derde congres in Galway (Ierland), in mei 1991.

De Raad van de EUDC bestaat voorlopig uit:

prof. dr. H.A. Udo de Haes (voorzitter)

drs. A.H.P.M. Salman (secretaris)

dr. T.G.F. Curtis (Ierland)

dr. L.A. Boorman (Engeland)

dr. ir. T.W.M. Bakker (Nederland)

drs. F. De Raeve (België)

prof. dr. F. Garcia Novo (Spanje)

dr. C.F. Souto Cruz (Portugal)

Algevaardigden van verschillende andere nationale afdelingen moeten nog gekozen worden.

EUDC-leden kunnen privépersonen en organisaties zijn. Zij ontvangen een nieuwsbrief over duinbehoud, beheer en onderzoek (EURODUNES), korting op EUDC-publicaties, en zij kunnen deelnemen aan excursies en workshops. De EUDC-contributie voor 1989 bedraagt f 25,- (voor particulieren), hetgeen kan worden overgemaakt op giro 1 025 914 ten name van EUDC/Duinbehoud, Leiden, onder vermelding van 'Nieuw lid EUDC'. Instellingen en organisaties kunnen verzoeken om toelating als lid en betalen dan f 50,- per jaar.

Een belangrijke recente publicatie is 'Perspectives in coastal dune management', het verslag van het Eerste Europese Duincongres (in Leiden, september 1987), onder redactie van F. van der Meulen, P.D. Jungerius & J. Visser en uitgebracht door SPB Acad. Publ. in maart 1989. De prijs van dit boek (340 bladzijden) bedraagt f 105,-. EUDC-leden kunnen dit boek bestellen door middel van storting van f 85,- (inclusief verzendkosten) op giro 1 025 914 t.n.v. EUDC/Duinbehoud, postbus 11059, Leiden.

■ Voor alle verdere informatie kunt u contact opnemen met het EUDC-secretariaat, postbus 11059, 2301 Leiden, 071 - 131 800.

Middelste Zaagbek vaste broedvogel in Grevelingen

In 'Sterna' 34 (2-3): 50-55 schrijft Kees de Kraker over de Middelste Zaagbek die vaste broedvogel in de Grevelingen is geworden. Sinds de vestiging in 1977 aldaar is hier een langzaam uitbreidende populatie ontstaan. Deze situatie is uniek voor Nederland. Het merendeel van de broedgevallen vindt plaats op de Hompelvoet (ruim 300 ha), terwijl af en toe ook elders in het meer wordt gebroed. Waren de eerste met zekerheid vastgestelde broedgevallen van de Middelste Zaagbek in 1977 in het Deltagebied het dertiende en veertiende broedgeval in Nederland sinds 1900. Nu zijn daar circa 25 broedgevallen in het Deltagebied bijgekomen.

De nesten worden meestal diep in dicht duindoornstruweel gemaakt, soms wordt er een nest in een helmpool aangetroffen. De afstand van de ingang van het nest tot aan de oever is over het algemeen minder dan tien meter.

De uitkomstdata van de eieren in de periode 1978-1989 liggen tussen 20 juni en 22 juli. Het

aantal kleine pulli (maximaal enkele dagen oud) per broedsel varieerde van vijf tot twaalf jongen en bedroeg in meer dan de helft van de broedgevallen zeven tot acht jongen. Waargenomen predatiepogingen door Zilvermeeuwen, Grote en Kleine Mantelmeeuwen waren niet succesvol. Met de jongen wordt vrijwel altijd binnen de oeververdediging gefoerageerd. Door volwassen vogels wordt gedurende de broedtijd onder andere op Zagers en Gewone Garnalen gevist. Verstoring van de wijfjes met jongen in het ondiepe water door recreanten en palingvissers zou binnen de natuurzone in de Grevelingen voorkomen moeten worden.

Merkwaardige ontdekking van eerste Kleine Geelpootruiter in ons land

Op 18 november 1979 fotografeerde Henk Harmsen vanuit zijn schuilhut in de buurt van Oosterland een voor hem wat merkwaardige Bosruiter. Nog niet zo heel lang geleden is uit nadere bestudering van de door hem gemaakte foto's gebleken dat het een Kleine Geelpootruiter betrof. De Kleine Geelpootruiter is een broedvogel van de toendragebieden en open bosgebieden in Alaska en noordwestelijk Canada.

Het is bijzonder frappant dat pas na tien jaar een waarneming van een nieuwe vogelsoort voor Nederland door vogelfotografie boven water is gekomen. Zo'n uniek geval is bij ons nooit eerder voorgekomen en toont weer aan waar de vogelfotografie soms toe kan leiden.

J.T.

Zie ook 'Dutch Birding' 11 (1) : 1-4 en 'Sterna' 34 (2-3) : 61-63 waarin onze vaste medewerker Henk Harmsen zijn belevenissen uitgebreid beschrijft.

Genootschap Flevo

Het Genootschap Flevoland is een sinds 1938 bestaande vereniging met persoonlijke leden en leden in de vorm van instellingen van verschillende aard, waaronder gemeenten en aanliggende provincies. Eén van de doelstellingen van de vereniging is het beter bekend maken van het IJsselmeergebied en het wekken van belangstelling voor allerlei aspecten er van. In dit kader heeft in 1987 een symposium plaatsgevonden over 'Polderlandschap als cultuuruiting'. Als voortzetting daarvan vond op 9 juni 1989 opnieuw een symposium plaats aan boord van het MS 'Kasteel Staverden', gelegen in het Wolderwijd tussen Zeewolde en Harderwijk. Dit symposium was gewijd aan de toekomst van de randmeren van Flevoland.

Belangstellenden kunnen nadere inlichtingen bekomen bij het secretariaat van het Genootschap Flevo, E. ter Haar, Wijngaard 19, 8212 CB Lelystad, overdag: 03200 - 97 278 en 's avonds 03200 - 21 213.

Rectificatie

In 'Het Vogeljaar' 37 (4) : 166 staat boven het artikel het geboortjaar 1909 voor Niko Tinbergen vermeld. Dit moet 1907 zijn. Van de gelegenheid maken wij gebruik nog twee minder bekende titels aan het literatuurlijstje toe te kunnen voegen, namelijk:

Tinbergen, N. (1927): De elanden op de Kurische Nehrung. Ons Eigen Tijdschrift, Weesp.

Tinbergen, N. (1985): Watching and Wondering. In Dewsbury, D.A. (ed.) Leaders in the Study of Animal Behavior: autobiographical perspectives. Lewisburg, PA, USA. Bucknell University Press.

Kleine Geelpootruiter, Oosterland, Zeeland, 18 november 1979.

Foto: Henk Harmsen.